

A. DE LAPRADELLE: MAGYARORSZÁG ÉS A NEMZETKÖZI JOG

Magyarországnak Ausztriától történt elválása óta alkalma van arra, hogy befolyjon a nemzetközi jog alakulására. Legyőzött állapotban, területében meg-
rövidítve a hatalmaknak akaratából, amelyek különben nem egyszer igyekeztek ellenállani a közvetlen szomszédok felcsigázott amputálási törekvéseinek: megérezte Magyarország, hogy a felforgó körülmények között egyetlen született védője van s ez az a tényező, amely a gyöngéknek szövetségese az erősek hatalmi túlkapásai ellen és szövetségese a legyőzöt-

teknek a győző túltengő követeléseivel szemben: a jog. Magyarország erőt merített Talleyrandnak a bécsi kongresszuson elhangzott mondanásából. Talleyrand a közjogra hivatkozott. „Mi köze mindehhez a közjognak?” – kérdezte Poroszország delegátusa, Humboldt. – „Ha nem lenne köze hozzá, ön most nem lenne itt” – volt rá a válasz.

Ugyanígy, a nagy háború után Magyarország a népek jogára eszmélt. Nem egy előítéletet kellett legyőznie. Hü maradt a monarchikus eszméhez, úgyannyira, hogy a béke után is, ha mindjárt király nélkül is, királyság maradt, a kormányzói intézménnyel hidalva át az őr. Ezáltal kívül maradt azon a zónán, amelyen belül az alkotmányos berendezkedés hasonlósága címén a békeszerződés megkötése avagy végrehajtása körül bizonyos enyhítésekre tarthatott volna számot. Mindazonáltal megmaradt Magyarország számára annak a lehetősége, hogy a nagy szövetségekkel szemben ugyanazokra az elvekre hivatkozzék, amelyeket ezek magok állítottak fel.

A békekonferenciára küldött delegáció elnöke, Apponyi gróf és Talleyrand között nem lehet összehasonlításokat tenni: egymástól nagyon

különböző emberekről van szó. Bármily egyformán nagy szolgálatokat tettek is saját haza jóknak, nem lehet őket azonos szempontok szerint mérlegelni: az egyik csupa sima ügyesség, a másik a teljes egyenesség. De eljárásuk célkitűzésében nincs különbség: mindkettő a jog alapjára helyezkedik, az egyik könnyedebben, a másik nagyobb alapossággal.

Talleyrand 1815-ben ugyanazokra az elvekre hivatkozott, amelyeket a szövetségesei hatalmak, Franciaország legyőzői, magukénak vallottak: a legitimista közjogra, amely XVIII. Lajost trónjához segítette, mint hogyha a monarchikus államszervezet soha félbe nem maradt volna Franciaországban. Hivatkozott ezen felül az egyensúly elvére, amelyet ütőkártya gyanánt használt fel a koalíció ellen. Az a közjog pedig, melyet Magyarország a szövetségesei hatalmaknak ellene szegez, ugyanaz a modern jog, amelynek nevében ezek győzelemre jutottak: a nemzetiségek joga. Azonkívül hivatkozik Magyarország még egy másik, bizonyos tekintetben még kiterjedtebb és még mélyebben gyökerező jogelvre, amely a háborúra következő nagy krízisben a nemzetközi jogrendet leglényesebb elveiben érinti: az egyesek szerzett jogának tiszteletben tartására.

Ebben a kettős vonatkozásban, Magyarország úgy a békekonzferencia idejében, a béketárgyalások során, mint később, midőn a békeszerződések alkalmazására került a sor, saját érdekeinek védelme révén egészen elsőrangú szerepet kezd játszani. Mert amint mindazok, akik a maguk érdekében a jog oltalmához folyamodnak, Magyarország is, az általa alkalmazott eszközök jellegénél fogva, nemcsak saját ügyét, hanem bizonyára az összes nemzeteknek, valamint a nemzetközi jogrendnek ügyét is hathatósan szolgálja.

Gróf Apponyi lényegben mindig a jog alapján áll. A legfőbb tanácsban 1920. évi január 16-án kijelenti, hogy: „Olyan közös területet keresünk, amelyen lehetővé válik egymást megértenünk. Uraim, ez a terület nem lehet más, mint a nemzetközi igazságnak és a népek szabadságának a szövetséges hatalmak által oly hangosan hirdetett elve, nem lehet más, mint a békének, Európa megszilárdulásának és újraépítésének nagy érdeke. Ezen elvek és ezen érdekek szempontjából kell vizsgálnunk az elénk terjesztett békefeltételeket. Ezek szerint Magyarországtól területének kétharmada és népességének majdnem kétharmada elvételnek, azonkívül a maradék Magyarország gazdasági boldogulásának majd minden feltételétől megfosztatnék... Igazságos ítélet lenne ez Magyarországgal szemben?... Anélkül, hogy a kérdés érdemi taglalásába mélyebben belebocsátkoznám, első percre világos, hogy ilyen verdiktet nem lehet hozni azzal a nemzettel szemben, amely a háború kitérőse idejében nem bírt teljes függetlenséggel, amely csak bizonyos befolyást

érvényesíthetett az osztrák-magyar monarchia szervezetében és amely ezt a befolyást, amint azt az újabban nyilvánosságra jutott okmányok bizonyítják, arra használta fel, hogy ellenezte azokat a rendszabályokat, amelyek háborúra vezethetnek”. Teljesen igaz. Hiszen ugyanaz a Tisza gróf, aki nem akarta a háborút, nem a legnagyobb hevességgel ellenezte-e a tengeralattjárók igénybevételét a kereskedelmi hajók ártatlan utasival szemben? Majd, amidőn a területeknek a népek között való új elosztásáról szólott Apponyi gróf, és a nemzetiségi elvről a nemzetek szabadsága elvének magaslatára emelkedett föl, a következő nyilatkozatot tette: „Annak az elvnek nevében, amelyet Wilson elnök olyan helyesen formulázott, amely szerint tudniillik semmiféle népességet, semmiféle embercsoportot nem szabad mint valami akarat nélküli baromcsordát, megkérdés nélkül egyik államból a másikba áttolni, ennek a nagy elvnek nevében, amely különben a józan észnek és a közérkölcstől egyenes folyománya, kérjük, követeljük a *népszavazást* hazánk területének azon részeire, amelyeket el akarnak szakítani és kijelentem, hogy előre alávétjük magunkat a népszavazás eredményének, akármilyen legyen az. Természetesen azt kérjük, hogy a népszavazás olyan feltételek mellett menjen végbe, amelyek annak teljes szabadságát biztosítják ... Ha nem találják elég meggyőzőknek és alaposoknak érveinket, amelyeket régi területeink érdekében a történelmi Magyarország javára felsorakoztatunk: kérdezzék meg az érdekelt nemzeteket, forduljanak azokhoz, akiknek ügyéről szó van. Mi előre alávétjük magunkat az általok hozandó verdiktnek, úgy amint ők azt meghozzák”.

És következőképp fejezte be: „Készségesen szokták azt a szándékot tulajdonítani nekünk, mintha erőszakkal akarnók megdönteni azt, ami azon elrendezésben, amelyre jutni fognak, nekünk nem felel meg. Távol van tőlünk, uraim, hogy ily balgatag terveket táplálnánk. Mindent az igazságnak és azoknak az elveknek erkölcsi erejétől várunk, amelyekre támaszkodunk, azt pedig, amit ma nem érhetnénk el, attól a békés tevékenységtől várjuk, melyet a nemzetek szövetsége fog kifejteni, amelynek egyik célja éppen az, hogy orvoslást találjon az olyan nemzetközi elrendezésekre, amelyek a béke fentartását teszik kérdésessé”.*

Akárminő legyen is a politikának ítélete az ilyen szavak felől, a jogtudó nem zárkozhatik el emelkedett voltuknak elismerése elől. Tagadhatatlanul, szebb a jog tisztelete, ha a *győzőtől ered*, mint hogyha a legyőzött hangoztatja azt; ha az erő mellé szegődik társul, mint hogyha a gyöngeség utolsó mentsvára. De azért semmit sem veszít erejéből az az igazság, hogy az egész békekonferencia folyamán egy nemzet sem be-

* A követelt népszavazás csak Sopronban nyert alkalmazást Magyarország és Ausztria között, egyébként a békekonferencia elnökének, Millerand úrnak levele határozatnak és a kisebbségi szerződés alkalmazásának ígéretére szorítkozott.

szélt a szövetségesek előtt emelkedettebb hangon a háború felől, mint Magyarország, és egyik sem hivatkozott nála nemesebb módon a jogra avégből, hogy enyhítse legyőzetésének következményeit, áthatva lévén attól az érzéstől, hogy igazságtalan dolog a történekekért a felelősséget sokkal nagyobb mértékben hárítani Magyarországra, mint bárki másra. Nem magyar ember volt-e az – gróf Tisza -, aki a kritikus percben a háborút ellenző tanácsával a háború meggátlására törekedett? És nem magyar ember volt-e az – ugyancsak gróf Tisza -, aki tiltakozott a tengeralattjárók háborúja ellen? És nem a magyar kormány volt-e az, amely mindig kifejezetten mérséklőleg lépett fel, amidőn a szövetségesek javai, *jogai* és érdekei ellen való gazdasági háború alkalmazásáról volt szó?

A békekötéskor a szövetségesek fontos megkülönböztetést tettek Németország és Ausztria között. Németországnak a gazdasági háborúért való felelősségéből folyólag a szövetségesek a háború utánra is kiterjesztették a viszonos elbánást, úgy hogy azoknak, akik a békekötés idejében német állampolgárok voltak, magánjavaik, jogaik és érdekeik elkobzása tovább folyhatott az átengedett területeken, a Reich kötelessége lévén, hogy őket kárpótolja. Amikor arról esett szó, hogy Ausztriára ugyanilyen feltételek állapíttassanak meg, Ausztria, amely mindössze a fővárosra és annak környékére zsugorodott össze, feljajdult ez ellen. Megbízottai így írtak: „A szt. germaini szerződés tervezetének 19. cikke szerint, azok az államok, amelyek osztozkodnak az osztrák-magyar monarchia birtokállományán s amelyek most szövetséges és társult hatalmaknak tekintetnek, jogosultak lesznek elvenni és felszámolni azokat a javakat, melyek a nekik jutó területeken 1918 november 1-sején, osztrák honosok tulajdonában voltak. A német-osztrákoknak gyárai, ingatlanai, hitelei, röviden mindazon értékeik, melyekből vagyonuk összetevődik, a monarchia különböző részeiben szétszórta található. A békefeltételek szerint Német-Ausztria 10 milliós lakosságot tartana meg: hogyha ettől a 10 millió német-osztráktól elvonnák az újonnan alakult államok területén levő javaikat, ez az ő magánvagyonuknak szinte teljes elvesztésével volna egyjelentőségű. A kérdés részleteibe való hatolás nélkül is világos, hogy az ilyen eljárás szükségszerűleg az állam fővárosának, minden pénzügyi intézményének és legtöbb magánvállalatának teljes romlását vonná maga után... A békeszerződés tervezete szerint Német-Ausztriának kártalanítani kellene birtokuktól megfosztott honosait. Ez a javaslat keserű gúny gyanánt hatna ránk, ha nem tudnók, hogy a szövetséges és társult hatalmak eddig sürgősebb kérdések által lévén elfoglalva, még nem foglalkozhattak olyan körülmények megvizsgálásával, amelyek reánk életet vagy halált jelentenek”. Ezek alapján az osztrák békedelegáció

olyan záradék beillesztését kérte, amely kizárja azt, hogy az osztrák állampolgároknak a régi Ausztria-Magyarország területén levő javai elkobozhatók legyenek.

A szövetséges hatalmak ily feljajdulással szemben nem tudtak érzéketlenek maradni s nemeslelkűleg a következő választ adták: „Melegen óhajtának mindent megtenni, ami hatalmukban áll, hogy segíthessenek Ausztria népén... Az osztrák állampolgároknak a szövetséges hatalmaknak átengedett területeken levő javai vissza fognak adatni tulajdonosaiknak. Ezek a javak felmentetnek a fegyverszünet óta alkalmazott mindenemű felszámolási vagy átruházási rendszabály alól, a jövőre nézve pedig garantáltatik, hogy mentesek lesznek minden lefoglalás vagy felszámolás alól”. Röviden, a területátengedés együtt jár a szuverenitásnak államról államra kártérítés nélkül való átruházásával, nem vonja azonban maga után a magántulajdonnak átruházását az egyénekről az államra. A békeszerződés következtében a szuverenitás áthárul; a magántulajdon ellenben megmarad.

Világos, hogy az ilyen módon való szabályozásnak Ausztriáról Magyarországra is át kellett terjednie.

Azonban a békekonferencián a magyar béke delegáció éberségében tovább ment s azt kívánta, hogy a fenforgó viszonyok között ennek az ígéretnek szankció is adassék. Ennek a folyamánya az, hogy a vegyes döntőbíróóságok, amelyek – a szövetségesek szempontjából – a háborúval kapcsolatosan bármily jogcímen vagy bármily formában jelentkező felszámolás alól való mentességet szankcionálják, a magyar békeküldöttség kifejezett kívánságára hatáskört kaptak arra is, hogy ellenőrizzék és biztosítsák azt, hogy a területet átengedő állam polgárainak szerzett joga a békeszerződésnek megfelelőleg tiszteletben legyen tartva az elszakított területeken. Minthogy pedig abban az időben a magyar békeküldöttséget nyugtalanította a román és cseh-szlovák törvényhozás folyamatban levő agrárreformja, nevezetesen attól tartottak, hogy a magyar állampolgárok elégtelen vagy egyáltalában semmi kárpótlásban sem fognak részesülni, a békeküldöttség kifejezetten a következő kérdést vetette fel:

„Egy 1919. évi szeptember 10-én szentesített román rendelet törvény szerint (2. cikk 1. és 2. §-a) a Magyarországtól Romániához csatolt területen fekvő azok az ingatlanok, amelyek idegen állampolgároknak vagy olyan egyéneknek tulajdonában vannak, akiknek lakóhelye és működési helye Románián kívül van, ki fognak sajátíttatni.

„Az 1919. évi június 16-iki cseh-szlovák törvény 9. §-a, amely a nagy földbirtok lefoglalására vonatkozik, azt a határozmányt tartalmazza, hogy törvény fog hozatni, amely szerint az ellenséges államok alattvalóinak tulajdonában levő ingatlanok *minden kártalanítás nélkül* el fognak koboztatni.

„Ennek a két törvénynek éle alapján a magyar állampolgárok ellen irányul, mint akiknek nagy birtokaik vannak az elcsatolandó területeken, így tehát a fentebb említett törvények azon önkényes rendszabályok sorába tartoznak, amelyek segítségével azok az államok, amelyek Magyarországtól területet kapnak, a magyarokat deposszedálni akarják.

„Tekintettel arra a bánásmódra, amelyben a benyomuló szomszédos államok a megszállás alatt a magyarokat részesítették, kételkedünk azon, hogy vájjon a 250. cikk elég védelmet nyújt-e főleg a román törvény ellenében, amely általánosságban mondja ugyan ki az idegen alattvalók birtokának kisajátítását, valóságban azonban a magyar állampolgárok ellen irányul és az a rendeltetése, hogy a magyarok rovására alkalmaztassék.

„Kérünk tehát megnyugtató nyilatkozatot a tekintetben, hogy a volt osztrák-magyar monarchiában bárhol magyar állampolgárok tulajdonában levő birtokok elkobozhatók, felszámolhatók- avagy kisajátíthatók ne legyenek oly törvényes intézkedés avagy más speciális rendszabály alapján, amely nem nyer azonos föltételekkel alkalmazást azon állam polgáira, amelytől a kérdéses törvény vagy rendszabály ered.”

Ezekre a megjegyzésekre a szövetséges és társult hatalmak következőleg válaszoltak:

„Azok a különböző észrevételek, amelyeket a magyar békeküldöttség a Románia és Cseh-Szlovákország által az ingatlan tulajdon tekintetében követett elbánásra vonatkozólag tett, a békeszerződés magyarázatára vonatkozó kérdés jellegével bírnak, amely tekintetben a jelen alkalommal nem lehet dönteni.

„Egyébként a szövetkezett hatalmaknak nincs kifogásuk az ellen, hogy a magyar békeküldöttség javaslatának megfelelőleg, a vegyes döntő bírósághoz lehessen folyamodni azokban a vitás kérdésekben, amelyek a volt magyar királyság alattvalóinak átcsatolt területen levő javaik, jogaik és érdekeik élvezetébe való visszahelyezésére vonatkoznak, úgy, amint erről a békeszerződés 250. cikke intézkedik.

„Ennélfogva hajlandók a hatalmak ezt a cikkelyt a következő szavakkal kiegészíteni:

„Azon felszólalásokat, amelyek magyar állampolgárok részéről a jelen cikk alapján történnek, a 239. cikkben szabályozott vegyes döntőbíróság fogja elbírálni.”

Ekképpen, a békeszerződésben foglalt garanciák megvédése érdekében kifejtett lelkiismeretes eljárásával sikerült Magyarországnak biztosítania a nemzetközi bíraskodás közreműködését.

Ez az elővigyázat nem volt fölösleges. Ugyanis a régi monarchia területén részben román, részben cseh-szlovák részről agrárreform örve

alatt létesített rendszabályok tényleg igazolták a magyar aggodalmakat. A kártalanítás, amelyet az érdekelteknek felajánlottak, elégtelen volt, hogy többet ne mondjak. A 250. cikkben adott Ígéretet a gyakorlatban nem tartották meg. Románia és Cseh-Szlovákország azt állították, hogy nem a felszámolás különleges jogalapján, hanem az agrárreform általános jogalapján alkalmazzák a kisajátítást a magyar állampolgárok ellen azoknak az átcsatolt területen fekvő javaira. A magyar állampolgárok azonban, a 250. cikk utolsó bekezdésében foglalt előrelátó intézkedésre hivatkozással, a vegyes döntőbíróóságokhoz fordultak. Illetékesek-e a vegyes döntőbíróóságok? ez volt a probléma. Románia és Cseh-Szlovákország a vegyes döntőbíróóságok illetéktelenségét vitatták. A magyar-román vegyes döntőbíróóság Zederkrantz elnöklete alatt 1927. évi január 10-én, a magyar-csehszlovák döntőbíróóság pedig Schreiber Henrik elnöklete alatt 1929. évi január 31-én hozott ítéletekkel kimondották, hogy miután a szerződés a szövetségesek formális ígéretét tartalmazza, amely a szerződés hiteles magyarozatának tekintendő, annak a kérdésnek megítélése, hogy vajjon agrárreform címen alkalmazott rendszabály lefoglalási rendszabálynak tekintendő-e, kétségtelenül a döntőbíróóság hatáskörébe tartozik.

A magyar-román döntőbíróóság ítélete után súlyos eset történt. Románia visszahívta a döntőbíróóság román tagját, azt állítván, hogy a bíróság áthágta hatáskörét. Hogyan lehet hatáskör áthágásáról beszélni, amidőn a békekonferencia elnöke kifejezetten kijelentette, hogy az a kérdés, hogy vajjon az agrárreform alkalmazása ellen lehet-e hivatkozni az egyéni jog tiszteletben tartására, ami a békeszerződésekben formálisan meg van ígérve, csupán magyarozat kérdése, ami pedig a vegyes döntőbíróóságokra van bízva? Mindazonáltal Románia, elkövetve a legsúlyosabb cselekedetet, amelyet egy állam megengedhet magának olyan bírósággal szemben, melyet ő maga hívott életre, amely előtt ő maga perbe állott, - visszahívta bíróját, amivel annak adott kifejezést, hogy a bíróság nem hozhat függetlenül ítéletet. Majd azáltal, hogy egy képzelt hatásköri túllépés vádjával a nemzetek szövetségéhez fordult, arra törekedett, hogy olyan kérdést vigyen a nemzetek szövetségének tanácsa elé, amely természeténél fogva jogi kérdés, t. i. azt a kérdést, hogy mi legyen a sorsa egy bírói döntésnek. Noha hatásköri túllépés tekintetében az illetéktelenség csupán az érdemben való döntéssel veheti kezdetét; noha a bírói ítélet végrehajtásával járó, többé vagy kevésbé reális pénzbeli nehézségek is csak az érdemben való megvizsgálás során válhatnak nyilvánvalókká; noha végül, hogyha a bíró az illetékesség kérdésében való döntést az érdemi döntéshez kapcsolta volna, ami teljesen jogában állott, akkor a feleknek ki kellett volna meríteniök a vita egész anyagát: Románia mégis arra dolgozott, hogy folyamatban levő bíróági ügyet vigyen a tanács elé

azzal a szándékkal, hogy a tanács a bíróság előtt folyó ügy további tárgyalását megakadályozza, pedig világos, hogy a tanácsnak legfeljebb az állhatott volna feladatában, hogy a bírói ítélet végrehajtásának kérdésében határozzon. Hogyan lehetne megengedni, hogy a nemzetek szövetsége a maga végrehajtó hatalmával beleavatkozzék a bírói funkció miként gyakorlásába? Hogyan lehetne megengedni a politika beavatkozását egy tisztán igazságügyi problémába? Románia, amely a bírót, amidőn ez egyszerűen megindokolta a maga illetékességét, hatáskör túllépésével vádolta meg, attól is vonakodott, hogy ezt a kérdést más bíró elbírálása alá bocsássa. Kijelentette, hogy nem fogadhat el semmi más döntőbírásgot sem, még a hágai állandó bíróságot sem, és pedig sem az illetékesség, sem az érdemi elbírálás kérdésében. Azzal, hogy a tanácsot kereste meg avégből, hogy ez őt ellenállásban támogassa, tulajdonképpen a nemzetek szövetségének a paktum bevezetésében körülírt célja ellen fordult, miéртis nyilvánvaló, hogy az ilyen megoldás elfogadhatatlan.

Magyarország pedig, amidőn szembehelyezkedett ezzel az irányzattal és pártját fogta polgárainak, akiknek javára a bírósági ítélet megállapította azt a jogot, hogy perbe szállhatnak a vegyes döntőbírásg elött, - egyúttal magának a döntőbírásgodás ügyének védőjévé lett. Tehát noha csak utólag jutott be a nemzetek szövetségébe, nyilvánvaló tanúságot tett arról, hogy híven ragaszkodik a paktum szelleméhez.

A békeszerződés és a paktum által nyújtott jogoltalmi eszközökkel élve, azt kérte Magyarország a tanácstól, hogy egészítse ki a vegyes döntőbírásgot *egy* semleges bíróval, ami által hatástalanná vált volna a román bíró visszavonulása.

A tanács bátortalanságában, és Románia ellenkezése következtében nem merve igénybevenni az állandó nemzetközi bíróság véleményadását – ami pedig a legtermészetesebb lett volna -, ülészakról ülészakra igyekezett olyan formulát találni, amely mind a két félnek megfeleljen. Hol Magyarország fogadta el a tanács javaslatát, hol Románia, de egyik javaslat sem tudta megnyerni mind a két fél hozzájárulását.

Végre a tanács ismételt kívánságára, Magyarország beleegyezett abba, hogy megbeszéléseket fog folytatni Romániával avégből, hogy megállapítható legyen egy oly összeg, melyet Romániának kellene fizetnie azon elégtelen kártalanítások kiegészítése gyanánt, amelyek okából az illető magyar állampolgárok a vegyes döntőbírásghoz fordultak.

Mialatt azok a megbeszélések, melyek során Magyarország békülékeny szellemének adta újabb bizonyosságát, San Remóban folytak, ugyanaz a jogvita, amely Párizsban lepergett Románia és a magyar állampolgárok között, lejátszódott Hágában is, széles kiterjeszkedő szóharcban, ma-

gyár állampolgárok és Cseh-Szlovákia között. Hasztalanul igyekezett Cseh-Szlovákország kötegebe szedni a leginkább alátámasztott, a legjobban kidolgozott érveket. A nyilvánosság fényében, a perbeszédnek mérkőzése során még jobban fölényre jutott a magyar jogi álláspont, mint ahogy az az írásbeli eljárás diszkrét félhomályában érvényesülhetett. Ezt a sikert nagyban előmozdította Gajzágó László mély tudományossága. A magyar álláspontot ismét elfogadták a bírák.

A jövőre vonatkozólag, jogi szempontból, a kérdés már el van döntve.

A vitatkozás során, Cseh-Szlovákország érdekében nem egy olyan elvet vittek harcba, amelyre alig lehetett számítani, nevezetesen azt az elvet, hogy az államnak, még ha tagja is a nemzetek szövetségének, szabadságában áll elfogadni vagy visszautasítani valamely olyan kérdésnek arbitrage útján való eldöntését, amely természeténél fogva mégis csak jogi kérdés. Amidőn Magyarország saját jól felfogott érdekétől indítatva, ez ellen az álláspont ellen küzd, olyan ügyet szolgál, amely a nemzetek összességét érdekli: a nemzetközi döntőbíráskodás ügyét.

Az 1899. és 1907. évi békekonferenciákon, amidőn a magyar nemzet, Ausztriához kötve, nem volt szabad, Magyarországnak állásfoglalása, amely nem egyszer hozzá volt kötve Németország állásfoglalásához, nem volt kedvező a döntőbíráskodásra. Ma máskép van. Noha a paktum értelmében a nemzetközi döntőbíráskodás még jogi kérdésekben is csak oly esetekben kötelező, melyekre nézve azt a két fél elfogadta, Magyarország azon államok közé tartozik, amelyek aláírták a kötelező döntőbíráskodás úgynevezett fakultatív záradékát, amely szerint, az állandó nemzetközi bíróság statutumához fűzött pót jegyzőkönyv értelmében, a statútumot aláírt államok kölcsönösen elismerik az állandó nemzetközi bíróság kötelező illetékességét jogi kérdésekben.

Noha Magyarországot helyzeténél fogva nem szólították fel arra, hogy részt vegyen a locarnói egyezményekben, mégis Magyarország, amely elfogadta a genfi protocollumot, annak ellenére, hogy visszatetszőnek találta azt, hogy a békéltetés funkcióját a többség nem egy független szervre bízta, hanem a tanácsra, amelyet Apponyi gróf a szövetséges hatalmak régi concertjéhez nagyon is közelállónak ismert fel, – Magyarország mégis kiveszi a maga részét a döntőbíráskodási és békéltetési szerződések rendszerének előmozdításából. Igaz ugyan, hogy nem Magyarország, hanem más nemzetek, Svájc, Svédország léptek fel ezen mozgalomban kezdeményezőleg, Magyarország azonban csatlakozott ehhez a kezdeményezéshez Ausztriával, Svájccal stb. kötött szerződéseiben.